

MEER BEWEGINGSVRIJHEID VOOR DIEREN

Harry Luesink

Bij de Landbouwtelling 2004 zijn voor de belangrijkste diercategorieën de huisvestingssystemen in kaart gebracht. In dit artikel wordt voor melkvee, jongvee en varkens de situatie in dat jaar beschreven. Voor leghennen heeft in 2002 dezelfde inventarisatie plaatsgevonden. Voor deze diercategorie is daarom een vergelijking tussen de jaren 2002 en 2004 gemaakt.

Melkvee en jongvee

Ongeveer 90% van de melkkoeien in Nederland is gehuisvest in een ligboxenstal. Bij ruim 70% daarvan gaat het om een stal met roostervloer zonder mestschuif, bij ruim 20% om één met mestschuif. Op bedrijven met meerdere staltypen (8%) komt meestal naast de ligboxenstal ook nog een grupstal voor. Naar verwachting zullen op die bedrijven alle melkgevendende dieren in de ligboxenstal staan (circa 7%) en eventueel de droogstaande koeien in de grupstal (circa 1%) (tabel 1). Ook het jongvee is grotendeels gehuisvest in een ligboxenstal, waarvan de meesten in een stal met roostervloer zonder mestschuif. Hierbij wordt aangenomen dat de helft van het jongvee op bedrijven met meerdere staltypen in een ligboxenstal staat en de andere helft in een grupstal. Emissiearme ligboxenstallen zijn nog maar weinig verbreid. Het aandeel melkvee gehuisvest in zo'n stal is slechts 2%, dat voor jongvee 1%. Het aantal dieren in grupstallen is de afgelopen 25 jaar sterk afgenomen. Werd het aandeel melk- en kalkoeien in grupstallen vóór 1980 nog geschat op 30%, in 2004 ligt dat voor melkvee nog maar rond de 7% en voor jongvee bij ruim 15%. Daarnaast is 1% van de melkkoeien gehuisvest in potstallen of daarvan afgeleide systemen, voor jongvee is dat 2%. Ongeveer 3% van het aantal melkkoeien is gehuisvest in staltypen waar vaste mest wordt geproduceerd (grupstal vaste mest en overige staltypen), voor jongvee is dat bijna 10%. Hierbij is aangenomen dat de helft van het jongvee op bedrijven met meerdere staltypen is gehuisvest in een grupstal.

Tabel 1 Dierplaatsen per huisvestingssysteem voor melkvee en jongvee (ouder dan 1 jaar), in percentage van het totaal aantal dierplaatsen in Nederland, 2004

Huisvestingssysteem		Melkvee	Jongvee
Ligboxenstal	- roostervloer zonder mestschuif	61	66
	- roostervloer met mestschuif	18	3
	- dichte vloer	3	2
	- emissiearm	2	1
Grupstal	- drijfmest	5	5
	- vaste mest	2	3
Overig waaronder potstal		1	2
Meerdere staltypen		8	18

Bron: CBS/LASER, bewerking LEI.

Varkenshouderij

Bij varkens was de inventarisatie van de huisvestingssystemen gericht op het welzijn van de dieren: zijn er uitloopmogelijkheden, is er sprake van groepshuisvesting, en is er wel of niet strooisel aanwezig in de stal. De resultaten laten zien dat in 2004 15% van het totale aantal guste en dragende zeugen in Nederland gehuisvest was op strooisel en 38% in groepen (tabel 2). Vijftien procent van de zeugen kon genieten van een uitloop, 4% met strooisel en 11% zonder strooisel. Het aandeel vleesvarkensplaatsen met huisvesting op strooisel was in 2004 6%.

Tabel 2 Dierplaatsen per huisvestingssysteem voor guste en dragende zeugen en vleesvarkens, in percentage van het totaal aantal dierplaatsen in Nederland, 2004

Huisvestingssysteem	met strooisel	zonder strooisel	totaal
Guste en dragende zeugen			
- Voerligboxen zonder uitloop	4	53	57
- Groepshuisvesting met uitloop	4	11	15
- Groepshuisvesting zonder uitloop	6	17	23
- Andere huisvesting	1	5	6
Totaal guste en dragende zeugen	15	85	100
Vleesvarkens	6	94	100

Bron: CBS/LASER, bewerking LEI.

Leghennen

Bij de leghennen is het aandeel scharrelhuisvesting de afgelopen jaren flink gestegen, ten koste van alle vormen van batterijhuisvesting (tabel 3). Vooral batterijhuisvestingen met opslag van drijfmest zijn verminderd. Wanneer dit proces de komende jaren in dezelfde mate doorzet, dan zijn er tegen 2010 geen drijfmesthuisvestingssystemen voor leghennen meer. Deze ontwikkeling is een gevolg van het batterijverbod, dat in 2013 voor alle bedrijven van kracht gaat. Ook het nadroogstelsel is op veel bedrijven afgeschaft. Gedurende de laatste twee jaar is de toepassing van dit stelsel met 40% gedaald. De oorzaak ligt waarschijnlijk in de afnemende druk op de mestmarkt. Nagedroogde mest heeft een hogere kwaliteit en is makkelijker te exporteren. Omdat het aandeel bedrijven met mestband zonder nadrogen de laatste jaren toe is genomen, is aan te nemen dat een deel van de bedrijven met mestband én nadrogen alleen het nadrogen af heeft geschaft. Een ander deel van de bedrijven met nadroogstelsel lijkt te zijn overgeschakeld op scharrelhuisvesting. De animo voor volièrehuisvesting lijkt onder de leghennenhouders niet uitzonderlijk groot te zijn. Het aandeel van deze systemen blijft rond de 7% hangen. Ook het systeem van verrijkte kooien (het enige systeem van batterijhuisvesting dat na 2013 mag blijven bestaan) lijkt niet goed van de grond te komen. Dit systeem maakt nog maar 1% uit van de totale hokcapaciteit. Het aandeel dieren met uitloop is iets gestegen, van 16% in 2002 naar 19% in 2004. De oorzaak hiervan is zeer waarschijnlijk de toenemende vraag uit Duitsland naar consumptie-eieren volgens dit systeem (Freilandeier).

Tabel 3

Huisvestingssysteem	2002	2004
Kooisystemen		
- mestband zonder nadrogen	32	35
- mestband met nadrogen	22	13
- systemen met drijfmest	12	7
- kanalen-, deep- en highrisestel	1	1
- verrijkte kooi	-	1
Scharrelstallen	15	19
- met uitloop	11	14
Volière	2	3
- met uitloop	5	5
Overige huisvestingssystemen	-	3

Bron: CBS/LASER, bewerking LEI.